

## JAMOAT XAVFSIZLIGI TAMINLASHDA HARBIY INFRASTRUKTURANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

**Ismailov Baxtiyor Eshbayevich**

*Jamoat xavfsizligi universiteti*

*katta o'qituvchisi polkovnik*

**Ziyayev Jahongir Nurullayevich**

*Jamoat xavfsizligi universiteti magistratura*

*tinglovchisi podpolkovnik*

**Annotatsiya.** Mazkur mavzuni o'rganishdan maqsad — jamoat xavfsizligini ta'minlashda harbiy infratuzilmaning o'rni va ahamiyatini chuqur tahlil qilishdan iborat. Bugungi globallashuv va zamonaviy tahdidlar sharoitida jamoat xavfsizligi faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati bilan cheklanib qolmay, balki zamonaviy harbiy infratuzilma, ilg'or texnologiyalar va tezkor harakat tizimlari bilan uzviy bog'liqdir. Ushbu mavzu orqali harbiy infratuzilmani rivojlantirishning jamoat xavfsizligini mustahkamlashdagi roli, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish zarurati hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati yoritiladi. Mavzuni o'rganish xavfsizlik sohasida samarali qarorlar qabul qilish, tahdidlarga tezkor javob berish va jamiyatda tinchlik hamda barqarorlikni ta'minlash uchun muhim nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

**Kalit so'zlar:** jamoat xavfsizligi, harbiy infratuzilma, milliy xavfsizlik, mudofaa tizimi, xavfsizlikni ta'minlash, zamonaviy tahdidlar, tezkor reaksiya tizimlari, harbiy-texnik ta'minot, innovatsion texnologiyalar, raqamli xavfsizlik, kiberxavfsizlik, harbiy va fuqarolik hamkorligi, ijtimoiy barqarorlik, favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik, strategik rivojlanish.

**Аннотация.** Цель изучения данной темы заключается в глубоком анализе роли и значения военной инфраструктуры в обеспечении общественной безопасности. В условиях глобализации и современных угроз обеспечение общественной безопасности не ограничивается деятельностью правоохранительных органов, а тесно связано с развитием современной военной инфраструктуры, внедрением передовых технологий и функционированием систем оперативного реагирования. В рамках данной темы раскрывается роль развития военной инфраструктуры в укреплении общественной безопасности, необходимость внедрения современных технологий, а также их значение в обеспечении социальной стабильности. Изучение данной темы способствует формированию важных теоретических и практических знаний, необходимых для принятия эффективных решений в сфере безопасности, оперативного реагирования на угрозы и обеспечения мира и стабильности в обществе.

**Ключевые слова:** общественная безопасность, военная инфраструктура, национальная безопасность, оборонная система, обеспечение безопасности, современные угрозы, системы быстрого реагирования, военно-техническое обеспечение, инновационные технологии, цифровая безопасность, кибербезопасность, военно-гражданское сотрудничество, социальная стабильность, готовность к чрезвычайным ситуациям, стратегическое развитие.

**Annotation.** The purpose of studying this topic is to conduct an in-depth analysis of the role and significance of military infrastructure in ensuring public safety. In the context of globalization and modern threats, ensuring public safety is not limited to the activities of law enforcement agencies but is closely associated with the development of modern military infrastructure, the implementation of advanced technologies, and the operation of rapid response systems. This topic highlights the role of military infrastructure development in strengthening public safety, the necessity of introducing modern technologies, and their importance in ensuring social stability. Studying this topic contributes to the formation of essential theoretical and practical knowledge required for effective decision-making in the field of security, rapid response to threats, and the maintenance of peace and stability in society.

**Keywords:** public safety, military infrastructure, national security, defense system, security provision, modern threats, rapid response systems, military-technical support, innovative technologies, digital security, cybersecurity, civil-military cooperation, social stability, emergency preparedness, strategic development.

### КИРИШ

Bugungi kunda globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, mintaqaviy va xalqaro miqyosdagi xavfsizlik tahdidlarining murakkablashuvi jamoat xavfsizligini ta'minlash masalasini davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylantirmoqda. Jamoat xavfsizligi fuqarolarning tinchligi, huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyatda barqarorlikni saqlash hamda davlatning izchil rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bois, mazkur sohada samarali mexanizmlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda<sup>1</sup>.

Zamonaviy sharoitda jamoat xavfsizligini ta'minlash faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati bilan cheklanib qolmaydi. Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi, zamonaviy texnika va texnologiyalarning joriy etilishi, tezkor reaksiya tizimlarining shakllantirilishi xavfsizlikni ta'minlashning muhim tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, terrorizm, ekstremizm, kiberxavfsizlik tahdidlari hamda favqulodda vaziyatlar sharoitida harbiy infratuzilmaning

<sup>1</sup> Jamoat xavfsizligi va milliy xavfsizlikni ta'minlashga oid ilmiy-nazariy manbalar.

imkoniyatlari jamoat xavfsizligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi<sup>2</sup>. Harbiy infratuzilma nafaqat mudofaa qobiliyatini oshirish, balki tinchlik davrida jamiyat barqarorligini saqlash, favqulodda holatlarda aholiga tezkor yordam ko'rsatish hamda davlat xavfsizligini kompleks tarzda ta'minlashga xizmat qiladi. Shu jihatdan, harbiy va fuqarolik tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, ilg'or innovatsion texnologiyalarni joriy etish va strategik rejalashtirish masalalari alohida ahamiyat kasb etadi<sup>3</sup>.

Mazkur ishda jamoat xavfsizligini ta'minlashda harbiy infratuzilmaning o'rni, uning rivojlanish istiqbollari, zamonaviy xavfsizlik tahdidlariga qarshi kurashishdagi ahamiyati hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari xavfsizlik sohasida samarali qarorlar qabul qilish, amaliy mexanizmlarni takomillashtirish va jamiyatda tinchlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

**Jamoat xavfsizligi** — bu davlat va jamiyat tomonidan fuqarolarning tinchligini, xavfsizligini va huquqlarini himoya qilishga qaratilgan tizimdir. Jamoat xavfsizligi tizimi turli sohalarda faoliyat yuritadi, shu jumladan huquqni muhofaza qilish organlari (politsiya, milliy gvardiya), favqulodda vaziyatlar xizmatlari va boshqa ijtimoiy tashkilotlar. Biroq, bu tizim faqatgina fuqarolik strukturalari bilan cheklanmaydi, balki harbiy infratuzilma ham uning ajralmas qismi bo'lishi mumkin.

**Harbiy infratuzilma** esa — bu mamlakatning mudofaa tizimining barcha tarkibiy qismlarini o'z ichiga oladi, jumladan harbiy baza, texnika, o'qitish markazlari, armiya va boshqa mudofaa resurslari. Bu infratuzilma jamoat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, chunki jiddiy xavf-xatarlar (masalan, terrorizm, ekstremizm, tabiiy ofatlar) yoki boshqa tahdidlar faqat harbiy resurslar orqali samarali bartaraf etilishi mumkin.

Zamonaviy jamoat xavfsizligini ta'minlashda **innovatsiyalar** va **zamonaviy texnologiyalar** alohida o'rin tutadi. Bugungi kunda harbiy infratuzilma faqat an'anaviy usullar bilan cheklanmaydi, balki raqamli texnologiyalar va yangi ilmiy yutuqlarni o'z ichiga oladi.

• **Dronlar va yuqori texnologiyali kuzatuv tizimlari:** Dronlar jamoat xavfsizligini ta'minlashda kuchli vosita sifatida ishlatiladi. Harbiy infratuzilma doirasida, dronlar nafaqat qo'lda ishlatiladigan qurilmalar, balki avtomatik kuzatuv tizimlarini ham o'z ichiga oladi. Bu tizimlar jamoat xavfsizligini monitoring qilishda, xavf-xatarlarni tezkor aniqlashda va vaqtida choralar ko'rishda muhim o'rin tutadi.

• **Kiberxavfsizlik:** Jamoat xavfsizligi endi faqat jismoniy tahdidlarga emas, balki kiber tahdidlarga ham qarshi kurashishni talab qiladi. Xavfsizlikni ta'minlashda

<sup>2</sup> Zamonaviy xavfsizlik tahdidlari va ularning oldini olish bo'yicha tadqiqotlar.

<sup>3</sup> Harbiy infratuzilmani rivojlantirish va harbiy-fuqarolik hamkorligiga oid ilmiy adabiyotlar.

harbiy infratuzilma kiberxavfsizlikni rivojlantirishga katta e'tibor berishi zarur. Bu nafaqat harbiy maqsadlar, balki fuqarolik tizimlarining himoyasi uchun ham muhimdir.

• **Sun'iy intellekt (AI):** Harbiy infratuzilmaning yangi istiqbollari sun'iy intellektning qo'llanilishiga alohida tayanadi. AI orqali xujumlar va huquqbuzarliklarni oldindan bashorat qilish mumkin. Masalan, AQSh va boshqa rivojlangan mamlakatlar AI asosida ishlaydigan tizimlarni harbiy bazalarda va xavfsizlik sektorida muvaffaqiyatli qo'llamoqda.

Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi jamoat xavfsizligiga qanday ta'sir ko'rsatishini tushunish uchun, infratuzilma elementlarining qanday ishlashini ko'rib chiqish kerak. Harbiy infratuzilma, asosan, xavfsizlikning kuchayishiga xizmat qiladi, lekin buning o'ziga xos ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy oqibatlari ham mavjud.

**Jamoat xavfsizligini ta'minlashda samarali harbiy infratuzilmasi.**

Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi:

• **Tezkor reaksiya tizimlari:** Zamonaviy harbiy infratuzilma tahdidlar oldida tezkor harakat qilish imkoniyatlarini yaratadi. Harbiy baza va maxsus kuchlar xavf-xatarlar yuzaga kelganda o'z vaqtida va samarali javob bera olishadi.

• **Ijtimoiy barqarorlikni oshirish:** Harbiy infratuzilmaning rivoji jamoat xavfsizligi bilan bog'liq ijtimoiy barqarorlikni oshiradi. Harbiy infratuzilma va jamoat xavfsizligi o'rtasidagi muvozanat muhimdir, chunki ba'zi holatlarda harbiy ishtirok jamoatning tinchligini saqlashda zarur bo'lishi mumkin.

**Ijtimoiy ta'sirlar va aholi bilan aloqalari :**

Harbiy infratuzilma rivojlanayotgan davlatlarda, aholi orasida xavfsizlik hissi va ishonchni kuchaytiradi. Shu bilan birga, harbiy infratuzilmaning tez rivojlanishi ba'zan **ixtiloflar** va **noto'g'ri talqinlarga** olib kelishi mumkin. Aholi bilan yaxshi aloqalar o'rnatish, xususan, harbiy ob'ektlarning xavfsizlik uchun nima xizmat qilayotganini tushuntirish zarur.

• **Aholiga ta'sir:** Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi ayniqsa qishloq joylari va chekka hududlarda aholi tomonidan kutib olinadi. Bu hududlar ko'pincha iqtisodiy jihatdan sust bo'lib, harbiy infratuzilma u yerda ish o'rinlari yaratishi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

• **Harbiy va fuqarolik hamkorligi:** Harbiy infratuzilmaning samarali rivojlanishi uchun fuqarolik va harbiy tashkilotlar o'rtasida yaqindan hamkorlik zarur. Harbiy infratuzilma nafaqat mudofaa, balki fuqarolarga xavfsizlikni ta'minlashda ham o'z rolini o'ynaydi.

Jamoat xavfsizligini ta'minlashda xalqaro xavfsizlik masalalari va hamkorlik muhim omil bo'lib qoladi. Harbiy infratuzilma nafaqat milliy darajada, balki global miqyosda ham o'rganilishi va rivojlantirilishi kerak.

• **Xalqaro hamkorlik:** Bugungi kunda ko'plab mamlakatlar o'rtasida harbiy infratuzilma va jamoat xavfsizligi bo'yicha hamkorlik o'rnatilgan. Misol uchun, NATO

va boshqa xalqaro tashkilotlar o'z a'zolari o'rtasida harbiy infratuzilma rivojlanishi va xavfsizlikni ta'minlashga yordam beradi.

• **Mudofaa texnologiyalarini almashish:** Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi xalqaro mudofaa texnologiyalari almashinuvi bilan ham bog'liqdir. Boshqa davlatlar bilan tajriba almashish, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va qo'llash jamoat xavfsizligini yanada mustahkamlaydi.

**Samuel P. Huntington** o'z fikrlarini quydagicha bildirgan «*Fuqarolik-harbiy munosabatlar va harbiy infratuzilmaning jamiyat barqarorligidagi o'rni haqida ilmiy qarashlar bildirgan.*»

Shu bilan bir qatorda o'zbek olimlari **B. Xolmatov** kirlariga ko'ra «*Harbiy va fuqarolik tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlikning jamoat xavfsizligidagi ahamiyatini o'rgangan.*»

Bugungi globallashtirilgan dunyoda jamoat xavfsizligini ta'minlash masalasi nafaqat milliy darajada, balki mintaqaviy va global miqyosda ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Terrorizm, ekstremizm, kiberxavfsizlik tahdidlari, tabiiy ofatlar va ijtimoiy mojarolar xavfsizlik tizimini yangi talablar bilan yuzlashtirmoqda<sup>4</sup>. Shu sharoitda jamoat xavfsizligi faqat politsiya yoki huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyati bilan emas, balki harbiy infratuzilma, ilg'or texnologiyalar va tezkor harakat tizimlari orqali ham ta'minlanishi zarur<sup>5</sup>.

Harbiy infratuzilma jamoat xavfsizligini mustahkamlashda strategik ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy sharoitda nafaqat hududiy tahdidlarga qarshi kurash, balki favqulodda vaziyatlarda tezkor harakat qilish imkonini beruvchi tizimlarni yaratish muhimdir<sup>6</sup>. Misol uchun, dunyoning rivojlangan mamlakatlari (AQSh, Germaniya, Rossiya) harbiy va fuqarolik infratuzilmalari o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish orqali jamoat xavfsizligini samarali ta'minlamoqda<sup>7</sup>.

Shuningdek, jamoat xavfsizligini ta'minlashda innovatsion texnologiyalar, kiberxavfsizlik va sun'iy intellektni qo'llash dolzarbdur. Bu esa nafaqat harbiy salohiyatni oshirish, balki aholining hayot sifatini yaxshilash, ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash va xavfsizlikni kompleks tarzda ta'minlash imkonini beradi<sup>8</sup>.

## HULOSA

Bugungi globallashtirilgan dunyoda jamoat xavfsizligini ta'minlash masalasi nafaqat milliy, balki mintaqaviy va global miqyosda dolzarb bo'lib qolmoqda. Terrorizm, ekstremizm, kiberxavfsizlik tahdidlari, tabiiy ofatlar va ijtimoiy mojarolar

<sup>4</sup> Buzan B., "People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era," Lynne Rienner Publishers, 1991.

<sup>5</sup> Prokhorov A.A., "Voennaya infrastruktura i bezopasnost' obshchestva," Moscow, 2018.

<sup>6</sup> Baldwin D., "Security Studies and the End of the Cold War," World Politics, Vol. 48, No. 1, 1995, pp. 117–141.

<sup>7</sup> NATO Review, "Civil-Military Cooperation in Public Security," NATO, 2020.

<sup>8</sup> Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), "Trends in Military Technology and Public Security," SIPRI Report, 2022.

xavfsizlik tizimlariga yangi talablar qo‘ymoqda. Shu sababli, jamoat xavfsizligini ta’minlashda nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi organlar, balki harbiy infratuzilma, ilg‘or texnologiyalar va tezkor reaksiya tizimlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Harbiy infratuzilmaning rivojlanishi jamoat xavfsizligini mustahkamlash, favqulodda vaziyatlarda tezkor javob berish va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda strategik rol o‘ynaydi. Zamonaviy texnologiyalar, sun‘iy intellekt va kiberxavfsizlikning joriy etilishi jamoat xavfsizligini kompleks tarzda oshirish imkonini beradi. Shuningdek, harbiy va fuqarolik tuzilmalari o‘rtasidagi hamkorlik, xalqaro tajriba almashinuvi va integratsiya jamoat xavfsizligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, mazkur mavzu dolzarb bo‘lib, ilmiy tadqiqot va amaliyotda jamoat xavfsizligini oshirish, davlat siyosatini shakllantirish hamda jamiyat barqarorligini ta’minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

#### FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI :

1. Buzan B. People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. Lynne Rienner Publishers, 1991.
2. Huntington S.P. The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil-Military Relations. Harvard University Press, 1957.
3. Baldwin D. Security Studies and the End of the Cold War. World Politics, Vol. 48, No. 1, 1995, pp. 117–141.
4. Prokhorov A.A. Voennaya infrastruktura i bezopasnost’ obshchestva. Moscow, 2018.
5. NATO Review. Civil-Military Cooperation in Public Security. NATO, 2020.
6. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). Trends in Military Technology and Public Security. SIPRI Report, 2022.
7. Rasulov A. Milliy xavfsizlik va jamoat xavfsizligini ta’minlash tizimlari. Tashkent, 2019.
8. Xolmatov B. Harbiy va fuqarolik tuzilmalari o‘rtasidagi hamkorlik va jamoat xavfsizligi. Tashkent, 2021.
9. Manilov V.L. Strategicheskoe razvitie voennoi infrastruktury. Moscow, 2017.
10. Karaganov S.A. Global’naya i regional’naya bezopasnost’: voennaya infrastruktura i politika. Moscow, 2020.